

Bron: Jaarboek van de Koninklijke Marine 1981

Hr.Ms. Zuiderkruis

commandant: ktz E.J.H.G. van Swaaij, sedert 16 oktober ktz P.W. Schelkers

In het jaarboek Koninklijke Marine 1981 is geen verslag opgenomen over Hr.Ms. Zuiderkruis. Wel blijkt dat het schip nagenoeg het gehele jaar in eskaderverband heeft gevaren.

In het eerste kwartaal is, waarschijnlijk buiten eskaderverband, van 20 tot 23 februari een bezoek aan Rosyth gebracht. Het is bij de auteur niet bekend in wat voor context dit bezoek werd gebracht. Echter, aangezien het schip net een dokperiode en grote bemanningswisseling (inclusief de plaatsing van de eerste vrouwelijke militairen) achter de rug had is het aan te nemen dat het schip in deze periode heeft opgewerkt.

Mocht iemand informatie de scheepsbewegingen in het eerste kwartaal 1981 hebben, verzoeken dit te mailen aan info@hrmszuiderkruis.nl

Uittreksel uit het jaarverslag van de eskaderstaf

Eskader (Task Group 429.5)

Eskadercommandant : sbn D.J. Berkhout

Vlaggeschip; Hr.Ms. Tromp

Samenstelling Task Group 429.5 gedurende de eerste voorjaarsreis van 21 april tot 27 mei: Hr.Ms. Tromp. Hr.Ms. Zuiderkruis. Hr.Ms. Van Galen. Hr.Ms. Van Speijk en Hr.Ms. Banckert.

Op 21 april vertrok het eskader naar zee waarna tot 25 april een gevarieerd programma werd afgewerkt waarbij aan alle facetten behalve onderzeebootbestrijding aandacht werd besteed. Het eskader maakte hierbij gebruik van eigen oefengebieden en de gemiddelde afstand tot Koninklijke luchtmachtbases maakte het mogelijk dat Nederlandse jachtvliegtuigen gesimuleerde aanvallen op het verband konden uitvoeren. Tevens werd in deze periode geoefend met HS-125 en MU-2F doelvliegtuigen.

Na het weekeinde van 25-26 april voor de Deense kust ten anker te hebben gelegen werd koers gezet naar de oefengebieden in het Skagerrak waar een druk onderzeebootbestrijdingsprogramma werd afgewerkt waarbij een Deense onderzeeboot als doel fungeerde en Britse Nimrod maritieme patrouillevliegtuigen de hovenwaterschepen assisteerden. In deze week werd het eskader aangevuld met twee schepen van de commandant van het fregattensquadron namelijk Hr.Ms. Van Nes en Hr.Ms. Piet Heyn die een graantje mee kwamen pikken in het kader van hun eigen opwerkprogramma. Als welkome variatie werden de onderzeebootbestrijdingsoefeningen waar mogelijk afgewisseld door zeedoelschietoefeningen.

Voldaan terugblikkend op een welgevulde week meerde het eskader op 30 april te 09.00 uur af langs de Lange Linie in Kopenhagen voor een informeel bezoek van vier dagen waarin Koninginnedag werd gevierd. Na een ondanks het slechte weer bijzonder prettig verlopen weekeinde werd maandag 4 mei de steven weer noordwaarts gewend en al oefenend via Skagerrak en de zuidkust van Noorwegen opgestoomd naar het oefengebied west van Bergen waar een zeer uitgebreid oefenpakket werd afgewerkt tezamen met Hr.Ms. Dolfijn, Britse Nimrods opererend vanuit Kinloss, Amerikaanse Orions met als thuishaven Keflavik en HS-125/MU-2F doelvliegtuigen.

Van 8 tot 11 mei werd een routinebezoek aan Bergen gebracht waar iedereen, dankzij prachtig weer, weer snel op krachten kwam. Op 11 mei vertrok het eskader naar zee en moest helaas verder zonder Hr.Ms. Van Speijk die in verband met roerproblemen naar Den Helder werd gedirigeerd voor nader onderzoek. De problemen bleken zo ernstig dat Hr.Ms. Van Speijk niet meer vóór het einde van de reis kon terugkeren.

In verband met de af te leggen afstand tot de volgende haven werd meteen een noordelijke koers voorgelegd en al oefenend langs de Noorse kust opgestoomd naar Tromsø. Deze periode kenmerkte zich vooral door het beproeven van het NATO-Sea Sparrow wapen in eigen beheer waarbij de schepen enige raketten af konden vuren op "drones" (= onbemande vliegtuigjes) van de firma Schreiner en beproevingen met de MK 44 torpedo. Tevens werd assistentie verleend bij torpedo-afvuurbeproevingen vanaf Hr.Ms. Potvis. Ook deze oefenweek kon wederom optimaal worden benut doordat een aantal aanvragen voor oefeneenheden zoals gevechtsvliegtuigen, patrouillevliegtuigen en dergelijke werden gehonoreerd. Zo konden enige luchtverdedigingsoefeningen worden gehouden waaraan Noorse F-5 vliegtuigen deelnamen.

Op 14 mei werd de poolcirkel gepasseerd hetgeen uiteraard met enig ceremonieel gepaard ging. Geheel traditiegetrouw waren dan ook de jongste matroos en de jongste officier - ondanks de kou - gekleed in tropenuniform verplicht de neus van het schip blauw te schilderen (Blue Nose ceremony), waarna het eskader via de Vestfjorden/Inner Leads haar tocht naar Tromsø vervolgde.

Van 15 tot 18 mei werd een routinebezoek aan Tromsø gebracht. Wederom begunstigd door prachtig weer en het beschikbaar zijn van voldoende sneeuw konden ski-enthousiasten zich uitleven en liet menigeen zich verleiden het ook eens te proberen.

Op 18 mei werd afscheid genomen van het vriendelijke Tromsø en Hr.Ms. Banckert - die rechtstreeks naar Den Helder terugging - en werd koers gezet naar zuidelijke streken. Om het oefenpeil zo hoog mogelijk op te schroeven werd nogmaals een druk oefenprogramma afgewerkt waarbij gebruik werd gemaakt van onder andere Noorse onderzeeboten, gevechtsvliegtuigen en snelle patrouilleboten, Britse Nimrods, Amerikaanse Orions, MU-2F en de

laatste twee dagen van de reis tevens Nederlandse jachtvliegtuigen en een Neptune van de marineluchtvaartdienst.

Op 27 mei werd Den Helder weer binnengelopen. Al met al een geslaagde reis waarin alle gestelde objectieven werden bereikt en het eskader zich voldoende kon voorbereiden voor de komende oefening Gold Nut/Roebuck 1981.

Op 9 juni vertrok het eskader bestaande uit Hr.Ms. Tromp, Hr.Ms. Zuiderkruis, Hr.Ms. Van Nes, Hr.Ms. Van Galen, Hr.Ms. Callenburgh, Hr.Ms. Banckert en Hr.Ms. Piet Heyn wederom naar zee om deel te nemen aan de NATO-oefening Roebuck 1981, voorafgegaan door een speciaal voor het eskader opgesteld oefenprogramma genaamd Gold Nut.

Hr.Ms. Zuiderkruis vertrok later op de dag teneinde twee Sea King-hefschroefvliegtuigen van de Royal Navy te embarkeren ter hoogte van Leuchars. Dit aangezien het eskader tijdens Roebuck 1981 niet over eigen hefschroefvliegtuigen kon beschikken. Hr.Ms. Callenburgh kreeg voor de oefening Roebuck 1981 de beschikking over een Lynx-hefschroefvliegtuig van de Royal Navy die ter hoogte van St. Abbs werd geëmbarkeerd.

Op 12 juni werd Gold Nut afgesloten en ging het eskader op weg naar de aanvangspositie van de oefening Roebuck 1981 waarin de schepen weinig rust werd gegund door een uitgebalanceerd programma waarin onderzeeboot- en luchtaanvallen zich afwisselden. Een alom gewaardeerde oefening met veel mogelijkheden. Op 20 juni meerde het eskader af te Den Helder en werden de schepen gereed gemaakt voor een welverdiend zomerverlof.

Samenstelling Task Group 429.5 gedurende de zomerreis van 26 augustus tot 17 september: Hr.Ms. Tromp, Hr.Ms. Zuiderkruis, Hr.Ms. Van Nes, Hr.Ms. Van Speijk en Hr.Ms. Callenburgh.

Op 26 augustus vertrok het eskader weer naar zee op weg naar Portsmouth en Plymouth ter deelname aan de Britse Navy Days. De 26e en 27e augustus werden voornamelijk gebruikt voor verbindingsoefeningen en richtoefeningen op een HS-125. Op de middag van 27 augustus splitste het eskader zich op en vertrokken Hr.Ms. Tromp, Hr.Ms. Zuiderkruis en Hr.Ms. Van Speijk naar Portsmouth en Hr.Ms. Van Nes en Hr.Ms. Callenburgh naar Plymouth, alwaar de schepen op vrijdagochtend afmeerden.

Na een dankzij de Navy Days sfeervol weekeinde waarin veel bezoekers (47.622 te Portsmouth en ongeveer 15.000 te Plymouth) van de gelegenheid gebruik maakten de Nederlandse schepen te bezoeken, werd op 1 september koers gezet naar de oefengebieden van Plymouth, waar de schepen na rendez-vous te hebben gemaakt met Hr.Ms. Dolfijn een druk onderzeebootbestrijdings-, luchtdoel richt- en schietprogramma afwerkten, gebruik makend van MU-2F/HS-125 doelvliegtuigen.

Tevens werd in deze periode samengewerkt met de Britse schepen HMS Ambuscade en HMS Glamorgan terwijl ten behoeve van de

onderzeebootbestrijding gebruik werd gemaakt van Nimrod maritieme patrouillevliegtuigen opererend vanuit St. Mawgan en Sea King hefschroefvliegtuigen van Culdrose, terwijl ook het boordhefschroefvliegtuig van Hr.Ms. Callenburgh waar mogelijk werd ingezet.

In de nacht van 3 op 4 september werd het eskader weer opgesplitst, Hr.Ms. Tromp, Hr.Ms. Zuiderkruis en Hr.Ms. Van Speijk naar Plymouth en Hr.Ms. Van Nes en Hr.Ms. Callenburgh naar Portsmouth voor een routinebezoek van 4 tot 7 september.

Maandag 7 september ging het eskader in twee afzonderlijke groepen al oefenend in opmars naar de aanvangsposities van de NATO-oefening Ocean Safari 1981 die werd gehouden van 8 tot 18 september. De deelname van het eskader was echter beperkt tot de oranje rol waarbij door de vastgestelde strenge spelregels weinig ruimte overbleef ter ontplooiing van het eigen initiatief.

Na het spelen van de oranje rol trok het eskader zich op 14 september terug uit de strijd en ging in opmars naar Den Helder waarbij nog een programma voornamelijk afgestemd op zeedoelschietoefeningen werd afgewerkt. Op 17 september werd nog een luchtverdedigingsoefening gehouden waarbij Belgische jachtvliegtuigen het verband aanvielen, waarna de schepen Den Helder binnenliepen.

Samenstelling Task Group 429.5 gedurende de najaarsreis van 19 oktober tot 13 november: Hr.Ms. Tromp, Hr.Ms. Zuiderkruis, Hr.Ms. Van Nes, Hr.Ms. Van Speijk en Hr.Ms. Callenburgh.

Op 19 oktober vertrok het eskader uit Den Helder voor een vierweekse oefenreis met onder andere als opdracht de geëmbarkeerde jongstejaars adelborsten kennis te laten maken met alle aspecten van de varende marine.

Nadat de schepen waren opgeformeerd werd koers om de zuid gelegd en met een gemiddelde vaart van twaalf knopen via het Britse Kanaal en de Golf van Biskaje naar Lissabon opgestoomd. Gezien het hoge gemiddelde was het niet mogelijk onderzeebootbestrijdingsoefeningen te houden maar werd veel tijd besteed aan verbindingsoefeningen, terwijl het organieke hefschroefvliegtuig (aan boord Hr.Ms. Callenburgh) werd gebruikt om alle schepen afzonderlijk de gelegenheid te geven hun hefschroefvliegtuigcontrollers en vliegdekbezetting te oefenen. Tevens werd deze week nog een luchtverdedigingsoefening gehouden waarbij Franse Super Etendarts het verband aanvielen. Het weer in de eerste week was erg wisselvallig, van dichte mist tot windkracht 7-8 waarbij heel wat opvarenden ondervonden dat zeeziekte geen pretje is. Gelukkig knapte het weer naarmate men zuidelijker kwam zienderogen op en het was dan ook onder een heerlijk zonnetje dat op vrijdagmiddag 23 oktober te Lissabon werd afgemeerd voor een routinebezoek tot 26 oktober.

De zon bleef schijnen zodat iedereen terug kon kijken op een goed weekeinde toen het eskader op maandag 26 oktober weer naar zee vertrok, met achterlating overigens van Hr.Ms. Callenburgh welke die dag bezocht zou

worden door een aantal Portugese marineautoriteiten terwijl ook de eskadercommandant embarkeerde om van zijn belangstelling blijk te geven.

Tegen de avond voegde zich Hr.Ms. Callenburgh weer bij het verband en kwam de eskadercommandant weer terug aan boord van het vlaggeschip. De tweede week stond in het teken van luchtdoel richt- en schietoefeningen met assistentie van een MU-2F doelvliegtuig afgewisseld met onderzeebootbestrijdingsoefeningen waarbij Hr.Ms. Tijgerhaai als doel fungeerde en de luchtcomponent werd verzorgd door Britse Nimrods van de vliegbasis St. Mawgan en Amerikaanse Orions opererend vanaf Laies.

Begunstigd door goed weer kon zonder noemenswaardige problemen het drukke programma worden afgewerkt waarbij het operatieterrein iedere dag zover noordelijk werd verlegd dat vrijdagochtend de oefeningen ter hoogte van Kaap Finistère werden afgesloten en de schepen konden opstomen naar El Ferrol (Hr.Ms. Tromp, Hr.Ms. Callenburgh en Hr.Ms. Van Speijk) en La Coruña (Hr.Ms. Zuiderkruis en Hr.Ms. Van Nes) voor een routinebezoek dat wederom werd begünstigd door prachtig weer.

Maandag 2 november vertrokken de schepen, enigszins verlaat door een hardnekkige mist, wederom naar zee en maakten rendez-vous om gezamenlijk op te stomen naar de oefengebieden in de Golf van Biskaje. Door het ontbreken van een luchtcomponent stond deze week geheel in het teken van de onderzeebootbestrijding, temeer omdat een tweede onderzeeboot namelijk Hr.Ms. Zeehond deze week beschikbaar was om mee te oefenen. Op donderdagavond verliet het eskader het oefengebied in opmars naar Plymouth waar vrijdagmiddag werd afgemeerd voor een rustig weekeinde.

Maandag 9 november werden de trossen weer los gegooid en begonnen aan de laatste oefenweek zowel van deze reis als van het jaar 1981. Op 9, 10 en 11 november verbleef het eskader in de Plymouth-oefengebieden waar samen met Hr.Ms. Tijgerhaai en Hr.Ms. Zeehond en met verdere medewerking van Britse Nimrods opererend vanaf St. Mawgan en Britse Sea King hefschroefvliegtuigen met als basis Culdrose nogmaals een stevig onderzeebootbestrijdingsprogramma werd afgewerkt, gelardeerd met een aantal richtoefeningen op een HS-125 doelvliegtuig. In de namiddag van woensdag 11 november kwam de commandant van het fregattensquadron het eskader met drie schepen, namelijk Hr.Ms. Van Kinsbergen, Hr.Ms. Poolster en Hr.Ms. Piet Heyn, versterken om gezamenlijk het oefenprogramma van die dag af te werken.

Aan het einde van die dag splitsten de laatstgenoemde eenheden zich af en ging het eskader in opmars naar Den Helder. Op 13 november meerde het eskader af te Den Helder waar het verder tot de jaarwisseling zou verblijven. Al met al een uitstekende reis waarin de gestelde doelen werden bereikt.

Havenbezoeken:

Land	Plaats	Van	Tot
Schotland	Rosyth	20 februari 1981	23 februari 1981
Denemarken	Kopenhagen	30 april 1981	4 mei 1981
Noorwegen	Bergen	8 mei 1981	11 mei 1981
Noorwegen	Tromsø	15 mei 1981	18 mei 1981
Schotland	Firth of Forth	10 juni 1981	10 juni 19
Schotland	Firth of Forth	19 juni 1981	19 juni 1981
Engeland	Portsmouth	28 augustus 1981	1 september 1981
Engeland	Plymouth	4 september 1981	7 september 1981
Portugal	Lissabon	23 oktober 1981	26 oktober 1981
Spanje	La Coruña	30 oktober 1981	2 november 1981
Engeland	Plymouth	6 november 1981	9 november 1981